

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2011. május 4.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√ [—]
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- *a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése*
- *az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja*
- *kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németország)*
- *igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása*
- *tagadószó egybeírása*
- *az ly- j tévesztése)*

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a tanuló által elért összes/teljes pontszámot.**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-val kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

Ha az egyszerű, rövid feladatok összpontszáma egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két magyar történelemre vonatkozó feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**

Ha *három feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyekben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van három olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 15., 18. vagy 14., 15., 18.).

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nincs három olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 15., 20.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni.

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően, a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- A műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a megfelelő forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használta a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozta ki, és használta a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
--

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.
--

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben*, a *Szaknyelv alkalmazása* és a *Források használata* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontra nem adható 1 és 4 pont, a hosszú feladatoknál a *Források használata* szempontra nem adható 1 és 5 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontra nem adható 1 és 6 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
--

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.
--

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásoknál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
--

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.
--

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
--

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl. a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
--

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.
--

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám **(2)** segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a három esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot! Ha ez az összpontszám egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).**

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

I. Rövid választ igénylő feladatok**1. Világvallások (Elemenként 1 pont, összesen 2 pont.)**

Vallás
Zsidó vallás
kereszténység
iszlám <i>vagy</i> muszlim <i>vagy</i> mohamedán vallás

(Csak jó sorrend esetén adható pont.)

2. Középkori kultúra (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) román stílus *vagy* romanika
- b) A), B), D)

3. Az Árpád-kor (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

- a) Aranybulla
- b) familiaritás
- c) kódex
- d) ispán
- e) nádor
- f) regálé

4. A francia abszolutizmus (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) XIV. Lajos
- b) Európa
- c) korlátlan vagy abszolút
- d) állandó hadsereg vagy hadsereg
- e) 400 ezer
- f) minisztere
- g) merkantilizmus
- h) védővámok vagy vámok

5. Magyarország a XVI. században (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

- a) igaz
- b) hamis
- c) hamis

d) igaz

e) igaz

f) igaz

6. Az ipari forradalmak (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) B), E), F), H)

b)

Találmány betűjele	Feltaláló neve:
B)	Morse
E)	Watt
F)	Hargreaves
H)	Stephenson

(Elégséges a vezetéknev, de pontos helyesírással.)

7. XIX. századi magyar társadalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) Ő a családfő *vagy* a nagycsalád vezetője

b) Egyszemélyi döntéseket hoz.

c) Irányít *vagy* munkát végeztet a család tagjaival.

d) Képviseli háza népét.

(Más, hasonló értelmű helyes válaszok is elfogadhatók.)

8.A náci Németország (Összesen 3 pont.)

a) Führer-elv (0,5 pont)

b) faji törvények (0,5 pont)

c) végső megoldás (0,5 pont)

d) baloldal-ellenesség (0,5 pont)

e) nemzeti szocialista (1 pont)

9. Magyarország 1914–1929 között (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

a) 1 korona

b) 1 svájci frank

c) 1917

d) a világháború elvesztése *vagy* a trianoni béke gazdasági következményei *vagy* az antant blokádjá

e) Az adó-előírányzatokhoz képest az 1925-ös adóbevételek lényeges többletet mutatnak.

f) Az első állítás a helyes („...a nyugati pénzügyi körök megnyitották hiteleiket...”)

(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható)

10. Az 1956-os forradalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

Petőfi-szobor – Bem-szobor – az egyetemisták felvonulása

Országház - Nagy Imre első beszéde *vagy* sortűz

Rádió – ostroma

Sztálin-szobor – ledöntése

Köztársaság tér – a párház ostroma

(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható)

11. A globális világ jelenségei (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

Pl.: sajtó (papíralapú, pl. újság), rádió, TV, plakát, internet, film (elfogadható helyette a műsoros audio- és videokazetta, CD, DVD is.)

12. Mai magyar társadalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) Csökkent.

b) Nőtt.

c) Nagycsaládos

d) Kétgyermekes, elemi.

e) Kilencedére. *[Elfogadható még: (kb.) hatodára vagy hetedére.]*

f) A nők száma magasabb, mint a férfiaké.

(Más, hasonló értelmű helyes válasz is elfogadható.)

Szöveges, kifejtendő feladatok
13. A római köztársaság hódításainak társadalmi hatásai (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a köztársaság hódító háborúinak társadalmi következményei közül a parasztság tönkremenetelével és a tömeges rabszolgatartással foglalkozik. A források elemzésével lényeges összefüggésekre mutat rá.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M: A történelmi jelenségeket elhelyezi a térben és az időben. T: A háborúkat és következményeiket a Kr. e. III-II. századra teszi. Térbelileg: Itália és a köztársaság által a Kr. e. II. század végéig meghódított területek. Említendő: Róma, esetleg Karthágó.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen nevezi meg és alkalmazza a témával kapcsolatos általános és történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: hadsereg, hódítás, rabszolga, nagybirtok; a témához kapcsoló történelmi fogalmakból: köztársaság, provincia, proletár.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a forrásokból kibontható információk, s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl.: Rögzíti az itáliai parasztság egy részének tönkremenetelét, valamint a rabszolgaság elterjedésének tényét és megállapítja, hogy mindkét jelenség közös oka a hódító háborúk sorozata.	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A válasz bemutatja a társadalmi átalakulások tényezőit. T: Pl.: Rögzíti, hogy Róma sikeres terjeszkedő háborúkat vívott s megállapítja, hogy eközben a háborús terheket viselő katonáskodó parasztság jelentős része tönkrement, proletárrá vált. T: Rögzíti, hogy a háborúk következtében a legyőzött területekről nagyszámú hadifogoly és elhurcolt polgári lakos került Itáliába s megállapítja, hogy ez tette lehetővé a szenatori rend számára az olcsó rabszolga-munkaerővel működtetett nagybirtokok (latifundiumok) nagyarányú szervezését a gazdátlaná váló olcsó fölvasárolt földeken.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

14. Hadviselés az I. világháborúban (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az első világháború hadviselésének új elemeivel foglalkozik. A gépek háborújaként mutatja be a világháborút (új haditechnika, hadigazdaság), amely a korábbiakhoz képest sokkal nagyobb élőerőket mozgósít (tömeghadseregek). A források alapján lényeges megállapításokat tesz.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M: A vizsgázó elhelyezi az első világháborút térben és időben. T: Rögzíti a háború időhatárait: 1914-18. A háború térbeli kiterjedéseként elsősorban az európai hadszíntereket jelöli meg <i>vagy</i> utal valamelyik front elhelyezkedésére.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen nevezi meg és alkalmazza az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: háború, hadsereg, haditechnika, hadiipar, általános hadkötelezettség; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: állóháború, front, hátország, anyagszáták, lövészárak.	0-4
Források használata	M: Az írásműbe beépülnek a forrásokból kibontható információk, s azokból a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl.: Rögzíti a haditechnika új elemeit (páncélozott járművek, vegyi fegyverek) és megállapítja ezek hatását a háborúra (pl. sebesültek nagy száma).	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A válasz bemutatja a hadviselés jellegét meghatározó tényezőket az első világháborúban. T: Pl.: Rögzíti a második ipari forradalom által megteremtett tudományos-műszaki fejlődést és rávilágít, hogy a technikai haladás vívmányai beépültek a hadiiparba is lehetővé téve az új fegyverfajták tömeges gyártását <i>vagy</i> rögzíti már a háború elején kudarcot vallottak a villámháborús tervek, s állóháború alakult ki, és megállapítja, hogy mindez a megnövekedett tüzerőnek volt köszönhető. T: Pl.: Rögzíti, hogy a legtöbb hadviselő fél már jóval a világháború előtt bevezette az általános hadkötelezettséget és utal arra, hogy így a hadvezetéseknek az új fegyverfajták használatára tömegesen álltak rendelkezésére kiképzett tartalékosok.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

15. Erdély vallásai a XVI. század második felében (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapján a XVI. század második felének erdélyi vallási viszonyaival foglalkozik. A mellékletek elemzésével lényeges összefüggésekre mutat rá.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M: A történelmi jelenségeket elhelyezi a térben és az időben. T: Rögzíti, hogy a XVI. század második felére a reformáció elterjedt Erdélyben, és csak a Székelyföldet nem érintette.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen nevezi meg és alkalmazza a témával kapcsolatos általános és történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: vallás, egyház; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: katolikus egyház, reformáció, evangélikus, református, unitárius, protestáns, vallási türelem (vagy vallásszabadság).	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a mellékletekből kibontható információk s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl. Rögzíti a korabeli Erdély vallási sokszínűségét, és megállapítja, hogy az erdélyi országgyűlés törvényt fogadott el a vallási türelemről.	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A válasz bemutatja a vallásügy rendezését meghatározó okokat. T: Pl.: Rögzíti Erdély vallási viszonyait a reformáció elterjedése után (szászok evangélikusok, magyarok többsége református, illetve unitárius, a székelyek pedig katolikusok maradtak) s megállapítja, hogy a felekezeti megosztás részben követte a rendi tagoltságot. T: Pl.: Rögzíti, hogy a tordai országgyűlés végzése az ún. bevett vallások (katolikus, evangélikus, kálvinista, unitárius) számára biztosította a szabad vallásgyakorlást, és megállapítja, hogy az erdélyi vallási helyzet miatt a fejedelmi hatalomgyakorlás szempontjából célszerű lehetett a tolerancia törvénybe iktatása <i>vagy</i> Erdélyben a felekezetek többnyire békében éltek egymás mellett <i>vagy</i> a románok ortodox (görögkeleti) egyházára nem vonatkozott ez a szabályzás.	0-6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

16. A tatárjárás (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a tatárjárás eseményeivel és az ország 1242 utáni újjászerveződésével foglalkozik. A mellékletek elemzésével lényeges megállapításokhoz jut.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M: A jelenségeket elhelyezi térben és időben. T: Rögzíti a tatárjárás időpontját (1241-42) és legalább két fontos helyszínét (pl. Muhi, Kárpátok hágói, Trau, Pest stb.).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen nevezi meg és alkalmazza a témához kapcsolódó általános és történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: hadsereg, vár; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: tatár, kun.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a forrásokból kibontható információk, s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl.: Rögzíti, hogy IV. Béla és az ország előkelői között a tatár támadás előtt ellentétek feszültek (kun betelepítés) és megállapítja, hogy emiatt a király az elvárhatónál csekélyebb támogatást kapott a védelemhez. T: Pl.: Rögzíti a térképvázlat segítségével a tatárjárás valamely mozzanatát (pl. a Dunától keletre a tatárok szinte akadály nélkül vonulhattak <i> vagy </i> IV. Béla az Adriai-tenger partjára menekült), és megállapítja, hogy az ország nem tudott érdemi ellenállást kifejteni a hódítókkal szemben. T: Pl.: Rögzíti, hogy IV. Béla és a bárók a tatárjárás után várépítésbe fogtak és megállapítja, hogy elsősorban a magán földesúri várak száma növekedett.	0-8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A vizsgázó feltárja, melyek voltak a tárgyalt jelenségeket meghatározó legfontosabb okok. T: Pl.: Rögzíti a tatárjárás valamely további mozzanatát (Muhi csata, az ország nagy részének elpusztítása, a kővárak ellenállása stb.), és megállapítja a a tatárjárás súlyos következményeit <i> vagy </i> az ellenállás lehetőségeit. T: Pl.: Rögzíti IV. Béla politikájában a tatárok elvonulása után bekövetkező változást (királyi birtokállomány növelése helyett adományozások, birtokadományozás katonai szolgálat fejében), és megállapítja, hogy a király az ország védelmét tekintette elsődleges szempontnak. T: Pl.: Rögzíti a király egy további intézkedését (idegenek befogadása, városi kiváltságok adományozása), és megállapítja, hogy ezek az intézkedések egyszerre szolgáltak gazdasági és védelmi célokat is. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-10

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

17. A magyar ipar a dualizmus korában (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a dualizmuskori iparfejlődés eredményeit mutatja be. A mellékletek elemzésével lényeges összefüggéseket tár fel.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M: A bemutatott gazdasági jelenségeket elhelyezi a térben és az időben. T: Megállapítja, hogy az érintett időszak az 1867-1914 közötti évekre tehető. (Elfogadható záró évszámként 1918 is.) Térbeliségként a korabeli magyar államot jelöli meg, de utal az Osztrák–Magyar Monarchia közös vámterületére is. A legnagyobb ipari központ: Budapest.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen alkalmazza az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: ipar, ; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: vámrendszer, hitel, ipari forradalom, gyár, adókedvezmény.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a mellékletekből kibontható információk, s belőlük a jelölt következtetéseket von le. T: Pl. Rögzíti a hazai ipar fejlődésének tényét és megállapítja, hogy ennek fontos tényezője volt az ipartámogató gazdaságpolitika.	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A válasz bemutatja, milyen körülmények határozták meg a magyarországi iparfejlődést. T: Pl.: Rögzíti a magyarországi iparosodás valamely jellemzőjét (gazdasági és történelmi okokból a magyar ipar elmaradott a korszak elején <i>vagy</i> a közös vámterület nem kedvezett a hazai ipar fejlődésének stb.) , és megállapítja, hogy a kormányzat törekedett a versenyképesség/ termelékenység fokozására. T: Pl.: Rögzíti valamely húzóágazat jelentőségét (pl. vasútépítés, nehézipar, mezőgazdaságra épülő élelmiszeripar stb.), és megállapítja hogy a korszak végére jelentős a felzárkózás vagy egyes ágazatok világszínvonalú termékeket gyártottak (élelmiszeripar, Kandó villanyvasút).	0-6

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

18. A középosztály a dualizmus korában (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a középosztály helyét, rétegződését, életformáját mutatja be a kiegyezés utáni magyar társadalom keretei között. A mellékletek elemzése alapján lényeges megállapításokat tesz.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M: Elhelyezi a térben és az időben a vizsgált jelenséget, a középosztály kialakulását. T: Meghatározza a dualizmus időtartalmát 1867-1914/18. Térbeliség: az 1867 utáni Magyarország.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: társadalom, értelmiség, tisztviselő, modernizáció; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: polgárosodás, középosztály, úri középosztály, dzsentri, asszimiláció.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a forrásokból kibontható információk, s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl.: Rögzíti a dualizmus kori társadalom szerkezetét, és megállapítja, hogy annak kettőssége a középosztályra is vonatkozik (ábra). T: Pl.: Rögzíti, hogy a zsidók számára az emancipáció megnyitotta a lehetőséget az érvényesülésre, de megállapítja, hogy a középosztályba kerülésük ellenére számon tartották származásukat. T: Pl.: Rögzíti a középosztálybeli életforma néhány kellékét (pl. lakás) s megállapítja ennek anyagi (jövedelmi) feltételeit is.	0-8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A vizsgázó feltárja a középosztályt alakító tényezőket. T: Pl.: Rögzíti, hogy a nyugati társadalmakban a polgárosodás igényei teremtették meg a középosztályt s megállapítja, hogy fáziskéséssel ez a folyamat jellemezte a dualista Magyarországot is. T: Pl.: Rögzíti, hogy a nemesség jelentős csoportjai 1848/49 után lesüllyedtek s megállapítja, hogy a közhivatali, értelmiségi vagy katonai pályára került dzsentri a középosztály részévé vált. T: Pl.: Rögzíti, hogy a dualista Magyarország gazdasága és társadalma modernizálódott s megállapítja, hogy ebből következett a középosztály foglalkozási tagolódása (pl. köztisztviselők, magántisztviselők, értelmiségiek).	0-10

	T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

19. A mai magyar választójog (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a magyar választójogi rendszer fő elemeit az 1948-ban elfogadott ENSZ-alapelvekhez viszonyítja. A mellékletek elemzéséből következtetéseket von le.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M: A témát elhelyezi az időben és a térben. T: Megjelöli a rendszerváltozás időszavát (1989–1990). Tér: Magyarország mai területe.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen jelöli meg és alkalmazza a témához kapcsolható általános és történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül használja: állam, demokrácia, alkotmány, parlamenti demokrácia, emberi jogok, polgári szabadságjogok, választójog; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: rendszerváltozás (rendszerváltás), választási alapelvek, választási rendszer, ENSZ.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a mellékletekből kibontható információk, s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Rögzíti az ENSZ-alapelvek lényegi elemeit és a hatályos magyar választójogi szabályozás alapelveit (egyenlő szavazati jog, titkos szavazás, tisztességes választás) s megállapítja, hogy a magyar választójogi rendszer részletszabályai (pl. vegyes választási rendszer, választójogból kizáró körülmények) nem kerülnek ellentmondásba az alapelvekkel.	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A vizsgázó bemutatja a magyar választójogot alakító tényezőket. T: Pl.: Rögzíti, hogy az ENSZ megalakulása után a világszervezet közgyűlése rögzítette az emberi jogokat, valamint a polgári és politikai jogokat s megállapítja, hogy Magyarország ENSZ-tagállamként ezeket az alapjogokat beillesztette a hazai jogrendszerbe. T: Pl.: Rögzíti, hogy Magyarországon rendszerváltozás (rendszerváltás) ment végbe 1989-90-ben, amely felszámolta a pártállamot és megállapítja, hogy az 1989-es alkotmánymódosító törvény lényegében új alkotmányt	0-6

	hozott létre, benne az általános, titkos és egyenlő választójoggal, a többségi és az arányos elvet ötvöző (vegyes) választási rendszerrel.	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

20. A Rákosi-korszak gazdaságpolitikája (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a Rákosi-korszak gazdaságpolitikáját ismerheti 1950-1953 között. A mellékletek elemzésével lényeges összefüggéseket tár fel.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M: A jelenségeket elhelyezi az időben és a térben. T: A Rákosi-korszakot nagyjából az 1950-53 közötti évekre teszi. Elfogadható kezdőpontként 1948, 1949 és végpontként 1956 is. Rögzíti, hogy Magyarország ekkor a keleti blokkba tartozott.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M: Helyesen nevezi meg és alkalmazza a témához kapcsolódó általános és történelmi fogalmakat. T: Az általános történelmi fogalmak közül alkalmazza: szocializmus, propaganda, tervgazdálkodás, gazdaságirányítás; a témához kapcsolódó történelmi fogalmakból: államosítás, beszolgáltatás, kollektivizálás, kulák, téesz, munkaverseny.	0-4
Források használata	M: A válaszba beépülnek a forrásokból kibontható információk, s belőlük a vizsgázó következtetéseket von le. T: Pl.: Rögzíti a gazdasági ágazatok fejlesztésében kimutatható aránytalanságokat, s megállapítja, hogy ez az erőltetett iparfejlesztés következménye. T: Pl.: Rögzíti a mezőgazdasági tulajdonviszonyok átalakulását, a parasztgazdaságok számának csökkenését s megállapítja, hogy ez az erőltetett kollektivizálás következménye. T: Pl.: Rögzíti a gazdaságátalakítás irányát, elveit és propagandáját s megállapítja, hogy a magyar kommunisták (MDP) a pártállami gazdaságirányítás szovjet módszereit másolják szolgai módon.	0-8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M: A vizsgázó feltárja, melyek voltak a tárgyalt jelenségeket meghatározó legfontosabb okok. T: Pl.: Rögzíti, hogy Magyarország a szocialista tábor része, a Szovjetunió csatlósa és megállapítja, hogy ezért kell követnie a szovjet vezetés utasításait gazdasági téren is. T: Pl.: Feltárja, hogy a háborús készülődés egyoldalú iparosítást követel (hadiipar és a hozzá szükséges kitermelő és nehézipari ágazatok), és megállapítja, hogy így a hazai feltételekhez nem igazodó, torz gazdasági szerkezet jön létre.	0-10

	<p>T: Pl. Rögzíti, hogy a pártállami diktatúra a tervgazdálkodás gyakorlatát érvényesíti a gazdaságpolitikában s megállapítja, hogy a források biztosítása csak erőszakos eszközökkel érhető el (pl. a mezőgazdaság kollektivizálása az életszínvonal csökkentése, beszolgáltatás, kényszerkölcsönök).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21